

Industrins lager

1998-2008

NV0602

Innehåll

0	Allmänna uppgifter	2
0.1	Ämnesområde	2
0.2	Statistikområde	2
0.3	SOS-klassificering	2
0.4	Statistikansvarig.....	2
0.5	Statistikproducent	2
0.6	Uppgiftsskyldighet.....	3
0.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter.....	3
0.8	Gallringsföreskrifter.....	3
0.9	EU-reglering.....	3
0.10	Syfte och historik	3
0.11	Statistikanvändning.....	4
0.12	Uppläggning och genomförande	5
0.13	Internationell rapportering.....	6
1	Översikt.....	7
1.1	Observationsstorheter	7
1.2	Statistiska målstorheter	8
1.3	Utfloeden: statistik och mikrodata.....	8
1.4	Dokumentation och metadata.....	8
2	Uppgiftsinsamling.....	10
2.1	Ram och ramförfarande.....	10
2.2	Urvalsförfarande	10
2.3	Mätinstrument	11
2.4	Insamlingsförfarande	11
2.5	Databeredning	12
3	Statistisk bearbetning och redovisning	13
3.1	Skattningar: antaganden och beräkningsformler.....	13
3.2	Redovisningsförfaranden.....	15
4	Slutliga observationsregister.....	16
4.1	Produktionsversioner	16
4.2	Arkiveringsversioner	16
4.3	Erfarenheter från senaste undersökningsomgången	16

Detta dokument avser referensåren 1998-2008. Det är framtaget 2013 av personal som inte arbetade på SCB under den perioden, och innehåller den information som var känd 2013. Det innebär att vissa uppgifter kan saknas eller vara bristfälliga, vilket kan vara av betydelse för förståelsen av framtagningen av statistiken.

0 Allmänna uppgifter

0.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Näringsverksamhet

0.2 Statistikområde

Statistikområde: Industrins lager

0.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS)

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100). www.scb.se/SOS

0.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Sofie Lord
Telefon: 08-506 945 87
Telefax: 08-506 945 71
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

0.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: Box 24 300, 104 51 Stockholm
Besöksadress: Karlavägen 100, Stockholm
Kontaktperson: Sofie Lord
Telefon: 08-506 945 87
Telefax: 08-506 945 71
E-post: fornamn.efternamn@scb.se

0.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99), förordning om den officiella statistiken SFS 2001:100 samt SCB:s föreskrifter SCB-FS 2013:6.

0.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Sekretess gäller för de uppgifter som lämnas in till undersökningen. Uppgifter som behövs för forskningsändamål kan dock efter särskild prövning komma att lämnas ut.

0.8 Gallringsföreskrifter

Gallring regleras enligt beslut från Riksarkivet. I dagsläget överförs primäruppgifterna till registret och registret bevaras i enlighet med RAMS 2007:64.

0.9 EU-reglering

Lagerstatistiken har inte omfattats av någon EU-reglering. Däremot har det framhållits i EU:s manual för Short Term Statistics (STS) att lagerstatistik är av stor betydelse för att kunna korrigera leveransuppgifter till produktion.

0.10 Syfte och historik

Statistiken har kvartalsvis belyst utvecklingen av industrins lager med fördelning på lagertyper, såväl totalt som uppdelat på branscher.

Lagerstatistik har funnits som självständig statistikgren hos SCB sedan 1972, men är sedan 1998 en delprodukt i en större undersökning. 1998 slogs tre separata undersökningar Industrins leverans- och orderläge, Industrins lager samt Industrins kapacitetsutnyttjande ihop till en undersökning, *Kortperiodisk industrienkät*. Idag heter undersökningen *Konjunkturstatistik för industrin*.

Sedan starten 1972 har flera metodförändringar genomförts. Exempelvis har insamlingen förändrats, från och med 2001 ingår endast företag med minst 50 anställda i lagerundersökningen. Före 2009 imputerades företag med 10-49 anställda på samma sätt som övrigt objektsbortfall.

Tabellen nedan sammanfattar de kända förändringar som undersökningen genomgått mellan 1998-2008. Det finns en risk att ytterligare förändringar genomförts, men dessa var inte kända när detta dokument togs fram.

Tidpunkt	Händelse
Mars 1998	Tre undersökningar slogs samman till den gemensamma undersökningen Kortperiodisk industrienkät
Mars 1999	Nytt system för periodomräkning och imputering infördes
Mars 2001	Cut-off på 50 anställda infördes för rapportering av variablerna produktion, order och lager
Mars 2001	Urvalsramen definierades i mars istället för i november
Början av 2003	Mindre SNI-omläggning från SNI 92 till SNI 2002
Mars 2003	Insamling av månadsuppgifter skedde varje månad, tidigare vid 11 tillfällen per år
Januari 2004	Publicering tidigarelagd med 5 dagar för månadsprodukter och 15 dagar för kvartalsprodukter
Mars 2004	Webblankett infördes som komplement till pappersblankett
Juni 2004	Annulerade order ska inte dras av vid rapportering av månadens orderingång enligt EU-förordning
Mars 2005	Industriproduktionsindex beräknades som ett kedjeindex, tidigare fastbasindex
Mars 2006	Undersökningen bytte namn till Konjunkturstatistik för industrin
Mars 2007	Rapportering av antal kalenderdagar och antal driftsdagar togs bort
April 2007	En blankettöversyn resulterade i ny utformning av blanketterna

0.11 Statistikanvändning

Statistiken har använts av myndigheter, enskilda företag och organisationer för branschstudier, marknadsanalyser och konjunkturbedömningar. Användare har varit främst Riksbanken, Konjunkturinstitutet samt Finansdepartementet.

Inom SCB har lagerstatistiken använts som underlag i Nationalräkenskapernas kvartalsvisa beräkningar av bruttonationalprodukten (BNP).

0.12 Uppläggning och genomförande

Statistiken har under den aktuella perioden avsett att mäta de kvartalsvisa förändringarna i lagerstockarna inom industrin.

Uppgifter om lagerstockar samlades in en gång per kvartal via urvalsundersökningen Konjunkturstatistik för industrin (fram till 2006 hette undersökningen Kortperiodisk industrienkät), och avsett storlek på lagerstockarna i slutet på kvartalet uppdelat på fyra olika lagertyper. De lagertyper som efterfrågats är lager av handelsvaror, lager av insatsprodukter, lager av produkter i arbete samt lager av färdiga varor av egen tillverkning.

Rampopulationen har sedan 2001 definierats i mars varje år med hjälp av SCB:s företagsdatabas och omfattar företag inom näringsområdet *utvinning av mineral och tillverkningsindustri* (enligt SNI 2007). Före 2001 definierades rampopulationen i november. Stickprovsstorleken för lagerundersökningen har varit cirka 2400 företagsenheter under åren 1998-2000. 2001 höjdes Cut-off gränsen från 10 till 50 anställda och sedan dess har urvalet inkluderat runt 1600-1800 företagsenheter. Designen har varit stratifierat urval med obundet slumpmässigt urval inom strata, där stratifiering gjorts med avseende på branschtillhörighet och företagsstorlek. Varje år, med undantag av 2000, har ett nytt urval dragits där nya enheter har inkluderats, samtidigt som ett antal enheter har lämnat undersökningen.

Uppgifter om lager har samlats in med hjälp av webb- och pappersblanketter. Fram till 2004 användes enbart pappersblanketter. Granskning och eventuell rättning har genomförts av inkomna uppgifter. Därefter har totala lagervärden skattats inom respektive bransch. Imputering har använts för att kompensera för både partiellt bortfall och objektsbortfall.

Uppgifter om prisförändringar, som används för att fastprisberäkna skattade lagerstockar, har hämtats från urvalsundersökningen Prisindex i producent- och importled. För lagertyperna produkter i arbete, färdiga produkter av egen tillverkning och färdiga produkter av främmande tillverkning har Producentprisindex (PPI) använts. För insatsvarorna har

ett prisindex som speglar prisutvecklingen på de viktigaste insatsvarorna per bransch använts.

Utifrån skattade lagerstockar har kvartalsvisa lagerförändringar i löpande kvartalsmedelspriser och i fasta priser fördelat per lagertyp och bransch beräknats och publicerats.

Varje kvartal har lagerstatistiken publicerats i form av pressmeddelanden samt tabeller och diagram. Från början av 2000-talet har Industrins lager publicerats på SCB:s webbplats samt i Statistikdatabasen (tidigare kallad Sveriges Statistiska Databaser, SSD). Uppgifterna publicerades omkring 60 dagar efter referenskvartalets slut fram till 2003. Från och med 2004 har uppgifterna publicerats omkring 45 dagar efter referenskvartalets slut.

0.13 Internationell rapportering

Ingen internationell rapportering har skett.

1 Översikt

1.1 Observationsstorheter

Objektgrupp		Variabel
Population	Indelning i Redovisnings grupper	
Företag som tillhör näringsgrenarna gruvor och mineralutvinningsindustrin samt tillverkningsindustrin.	Bransch	Lager av handelsvaror
Företag som tillhör näringsgrenarna gruvor och mineralutvinningsindustrin samt tillverkningsindustrin.	Bransch	Lager av insatsprodukter
Företag som tillhör näringsgrenarna gruvor och mineralutvinningsindustrin samt tillverkningsindustrin.	Bransch	Lager av produkter i arbete <ul style="list-style-type: none"> - Tillverkningskostnader - Pålägg - Lagrets beräknade försäljningsvärde
Företag som tillhör näringsgrenarna gruvor och mineralutvinningsindustrin samt tillverkningsindustrin.	Bransch	Lager av färdiga egna produkter <ul style="list-style-type: none"> - Tillverkningskostnader - Pålägg - Lagrets beräknade försäljningsvärde

Lagerstocken mättes i tusentals kronor och avsåg lagrets totala värde vid kvartalets slut. Lagerstocken har mätt uppdelad på fyra olika lagertyper, handelsvaror, insatsprodukter, produkter i arbete och färdiga egna produkter. Lager av handelsvaror och insatsprodukter skulle värderas till återanskaffningsvärde. Uppgifter om lagerstockar har samlats in via urvalsundersökningen Konjunkturstatistik för industrin (tidigare Kortperiodisk industrienkät).

Uppgifter om prisförändringar har använts för att fastprisberäkna lageruppgifterna. Uppgifter om prisförändringar hämtades från undersökningen Prisindex i producent- och importled.

1.2 Statistiska målstorheter

Objektgrupp		Variabel	Mått
Population	Indelning i Redovisningsgrupper		
Industriföretag	Bransch	Lager av handelsvaror, värderad till återanskaffningsvärde	Förändringar från föregående kvartal i tusentals kronor
Industriföretag	Bransch	Lager av insatsprodukter, värderad till återanskaffningsvärde	Förändringar från föregående kvartal i tusentals kronor
Industriföretag	Bransch	Lager av produkter i arbete, värderad till försäljningsvärde	Förändringar från föregående kvartal i tusentals kronor
Industriföretag	Bransch	Lager av färdiga egna produkter, värderad till försäljningsvärde	Förändringar från föregående kvartal i tusentals kronor

Lagerstockarna låg till grund för beräkningar av kvartalsvisa lagerförändringar i löpande kvartalsmedelspriser samt i fasta priser uppdelat per lagertyp.

1.3 Utflöden: statistik och mikrodata

Industrins lager har redovisats i form av kvartalsvisa förändringar såväl totalt som uppdelat på ett visst antal branscher och MIG-grupper, Main Industrial Groupings, vilka är industrins huvudgrupper.

Mikrodata har bevarats i form av databastabeller i Microsoft SQL-server. Mikrodata som gör identifikation av objekt möjligt har inte lämnats. SCB har dock på beställning utfört specialbearbetningar av primärmaterial från tidigare undersökningar. Forskare, utredare, m fl. kan efter prövning ha fått tillgång till avidentifierat mikrodata för egen bearbetning.

1.4 Dokumentation och metadata

Dokumentation om undersökningen finns tillgänglig i form av Beskrivning av statistiken, som beskriver statistikens kvalitet, samt SCBDOK, som beskriver statistikens framtagning. Information om de

slutgiltiga observationsregistren lagras i SCB:s databas MetaPlus. All dokumentation finns att tillgå på SCB:s webbplats.

2 Uppgiftsinsamling

Nedan beskrivs insamlingsförfarandet vad gäller de lageruppgifter som har samlats via urvalsundersökningen Konjunkturstatistik för industrin (tidigare Kortperiodisk industrienkät). Därutöver har även uppgifter om prisindex använts.

2.1 Ram och ramförfarande

Populationen har under tidsperioden bestått av de verksamhetsenheter inom näringsområdet *utvinning av mineral* och *tillverkningsindustri*, SNI 05-08 och 10-33 (enligt SNI 2007), som tillhör ett icke-finansiellt företag eller statligt affärsverk, och där företagsenheten har 10 anställda eller fler. Verksamhetsenheten är en branschmässigt avgränsad del av en företagsenhet. Från och med 2001 har endast lageruppgifter för företag med minst 50 anställda samtals in. Mellan åren 2001-2008 imputerades lageruppgifter för företag med 10-49 anställda på samma sätt som övrigt objektsbortfall

Undersökningen har använts sig av SCB:s system för samordning av rampopulationer och urval (SAMU) för att upprätta sin rampopulation. SAMU har baserats på en ögonblicksbild av SCB:s företagsregister (FDB). Rampopulationen har sedan 2001 definierats i mars varje år, före 2001 definierades rampopulationen i november. Genom att fastställa ramen i mars var förhoppningen att företagsförändringar som skett vid årsskiftet hunnit registrerats i FDB. Trots detta har det inte varit möjligt att få en helt uppdaterad ram, vilket gör att en viss över- och undertäckning har förekommit.

2.2 Urvalsförfarande

Rampopulationen har stratifierats efter bransch och antal anställda. Kombinationen bransch och storlek bildar de aktuella strata. I de två storleksgrupper som innehåller företag med 200 anställda eller fler undersöks samtliga företag. Några år under den aktuella tidsperioden totalundersöktes endast företag med fler än 500 anställda. Obundet slumpmässigt urval har använts inom övriga strata. Stickprovsstorleken för lagerundersökningen har varit cirka 2400 företagsenheter under åren 1998-2000. 2001 höjdes Cut-off gränsen från 10 till 50 anställda och sedan dess har urvalet inkluderat runt 1600-1800 företagsenheter. Varje år, med undantag av 2000, har ett nytt urval dragits där nya enheter har inkluderats, samtidigt som ett antal enheter har lämnat undersökningen.

För de urvalsundersökta strata har stickprovsstorleken allokerats med hjälp av Neymanallokering, där precisionskravet definieras med hjälp av relativt medelfel i termer av årsomsättning för totala industrin.

Eftersom ramen definieras i termer av företagsenheter men endast de verksamhetsenheter som tillhör näringsområdet *utvinning av mineral* och *tillverkningsindustri* ingår i populationen har de verksamhetsenheter som inte tillhör relevanta branschgrupper selekterats bort i samband med arbetet med att framställa de objekt som ska undersökas.

2.3 Mätinstrument

Uppgifter om lager har samlats in med hjälp av pappersblanketter. Från 2004 hade uppgiftslämnarna också möjlighet att rapportera via webblankett. Under perioden 1998-2008 har blanketten förbättras, men exakt vilka förändringar som genomfördes var inte kända när detta dokument togs fram.

2.4 Insamlingsförfarande

Under perioden 1998-2004 var 100 procent av de inkomna svaren lämnade via pappersblankett vilka bearbetades manuellt. Från 2004 hade uppgiftslämnarna också möjlighet att rapportera via webblankett och under perioden 2004-2008 ökade andelen inkomna uppgifter via webben. År 2008 lämnades drygt 60 procent av de inkomna uppgifterna via webblankett.

De företag som ingick i undersökningen fick varje kvartal ett missiv utskickat till sig. Från och med 2004 innehöll missivet dessutom inloggningsuppgifter så att rapportören skulle kunna logga in och lämna uppgifter via den elektroniska webblanketten. Allt utsänt material adresserades till Ekonomiansvarig till dess att uppgiftslämnaren meddelade en namngiven kontaktperson. Efter 2004 skedde detta både direkt i webblanketten och efter kontakt med uppgiftslämnaren via telefon eller e-post.

I praktiken innebar uppgiftsinsamlingen att uppgiftslämnaren antingen loggade in på webblanketten och fyllde i uppgifter för den aktuella perioden eller fyllde i uppgifter för den aktuella perioden på pappersblanketten. I samband med uppgiftslämnandet på webblanketten fanns ett antal kontroller inbyggda. Dessa var uppbyggda så att uppgiftslämnaren uppmärksammades på att det fanns misstänkta fel. Uppgiftslämnaren fick då även en möjlighet att skriva en kommentar angående det misstänkta felet. I samband med att data fördes över till databasen genomfördes ett antal kontroller avseende felaktiga uppgifter. Det vanligaste felet var att uppgifterna ej summerade korrekt, men även negativa värden och felaktiga datumintervall fångades upp i denna kontroll.

Både på pappers- och webblancketten uppmanades uppgiftslämnaren att meddela eventuella förändringar i företaget som kunde påverka rapporteringen. En stor del av de ärenden som föranledde korrigeringar i undersökningens register inkom via denna kanal. Relativt vanligt förekommande var att företag ansåg sig felklassificerade i företagsdatabasen (FDB) och undrade om de verkligen skulle lämna uppgifter. Detta var särskilt vanligt perioden efter urvalsbytet eftersom FDB inte alltid var uppdaterat med aktuella uppgifter.

För att undvika ett alltför stort bortfall i undersökningen påmindes uppgiftslämnaren via brev om uppgifterna inte inkommit när sista svarsdatum hade passerats. Särskilt viktiga företag för statistiken påmindes även via telefonen. Under slutet av den aktuella tidsperioden, 1998-2008, skickades även påminnelser ut via e-post.

För att minska risken för tidsseriebrott i samband med urvalsbyte genomfördes dubbelmätning av första kvartalet på ett sådant sätt att det inhämtades uppgifter både för de företag som ingick i urvalet det aktuella året, liksom de som ingick i urvalet året innan. Se vidare avsnitt 3.1.

2.5 Databeredning

Uppgifter om lager samlades in med hjälp av pappers- och webblancketter. För inkomna pappersblanketter genomfördes en förgranskning i samband med att blanketterna prickades av mot ett register. Ofullständigt ifyllda blanketter kompletterades på olika sätt innan de skickades vidare till dataregistrering.

Efter dataregistrering av pappers- och webblancketter har uppgifterna körts i ett mikrogranskningssystem. I mikrogranskningen har logiska kontroller och rimlighetskontroller gjorts där företag som har stor betydelse i branschen felsignaleras. Misstänkta fel åtgärdades genom återkontakter i form av brev, telefonsamtal och på senare år även e-post.

En slutgiltig granskning utfördes även på aggregerade branschdata före publicering.

3 Statistisk bearbetning och redovisning

3.1 Skattningar: antaganden och beräkningsformler

Nedan beskrivs i tre steg hur lagerstatistiken har beräknats.

Steg 1. Skattade totala lagervärden i löpande priser

Följande estimator användes för att skatta totalt lagervärde för bransch A , kvartal q och år y ;

$$\hat{t}_{(y,q)}^A = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{n_h} \sum_{s_h} y_k, \quad (1)$$

där y_k är lagrets värde för företag k . Summeringen gjordes över s_h , dvs. de företag som tillhörde urvalet och från storleksstratum $h = 1, 2, \dots, H$. N_h är antalet företagsenheter i storleksstratum h och n_h antal företagsenheter i urvalet från stratum h . Totaler har skattats för fyra lagertyper, nämligen Handelsvaror, Insatsprodukter, Produkter i arbete och Färdiga egna produkter.

Om uppgift saknas ett specifikt kvartal för y_k så användes imputering. Undersökningens slutresultat reviderades ett antal kvartal bakåt i tiden.

Steg 2. Skattade lagervärdesförändringar

Skattade lagerförändringar beräknades både i fasta och löpande priser.

(i) Fasta priser

Skattade lagerförändringar i basårets priser (y_0) för bransch A , kvartal q och år y beräknas enligt:

$$Diff_{(y,q),y_0}^A = \frac{\hat{t}_{(y,q)}^A}{PI_{(y,3q),y_0}^A} \times 100 - \frac{\hat{t}_{(y,q-1)}^A}{PI_{(y,3(q-1)),y_0}^A} \times 100$$

där $PI_{(y,3q),y_0}^A$ avser prisindex för år y och månad $3q$ (dvs. sista månaden i aktuellt kvartal q) med basår y_0 för bransch A . Mellan 1998-2004 användes 1995=100 som basår för prisindex, och från 2005 fram till 2008 var basåret 2000=100. Vid beräkning för de tre lagertyperna Handelsvaror, Produkter i arbete och Färdiga egna produkter användes Producentprisindex, medan för Insatsprodukter användes istället en kombination av Prisindex för inhemsk tillgång och Producentprisindex.

(ii) Löpande kvartalsmedelpriser

Skattade lagerförändringar, uttryckta i aktuellt kvartals medelpriser, för bransch A , kvartal q och år y har beräknas enligt:

$$Diff_{(y,q),\bar{q}}^A = Diff_{(y,q),y_0}^A \frac{1}{3} \sum_{m=1}^3 \frac{PI_{(y,3(q-1)+m)}^A}{100}$$

där $PI_{(y,3(q-1)+m),y_0}^A$ avser prisindex för år y och månad $3(q-1) + m$ med basår y_0 för bransch A . Vid beräkning för de tre lagertyperna Handelsvaror, Produkter i arbete och Färdiga egna produkter användes Producentprisindex, medan för Insatsprodukter användes istället en kombination av Prisindex för inhemsk tillgång och Producentprisindex.

(iii) Föregående års medelpris

Skattade lagerförändringar, uttryckta i föregående års medelpris, för bransch A , kvartal q och år y har beräknas enligt:

$$Diff_{(y,q)y-1}^A = Diff_{(y,q),y_0}^A \frac{1}{12} \sum_{m=1}^{12} \frac{PI_{(y-1,m)}^A}{100}$$

där $PI_{(y-1,m),y_0}^A$ avser prisindex för år $y-1$ och månad m med basår y_0 för bransch A . Vid beräkning för de tre lagertyperna Handelsvaror, Produkter i arbete och Färdiga egna produkter användes Producentprisindex, medan för Insatsprodukter användes istället en kombination av Prisindex för inhemsk tillgång och Producentprisindex.

Steg 3. Skattade lagerförändringar för aktuella redovisningsbranscher

Skattade lagerförändringar för aktuella redovisningsbranscher erhölls genom att summera de skattade förändringarna hos de ingående branscherna.

3.2 Redovisningsförfaranden

Industrins lager har under den aktuella tidsperioden publicerats i form av pressmeddelanden, tabeller och diagram. Från början av 2000-talet har uppgifter om industrins lager publicerats på SCB:s webbplats samt i Statistikdatabasen (tidigare kallad Sveriges Statistiska Databaser, SSD). Uppgifterna publicerades omkring 60 dagar efter referenskvartalets slut fram till 2003. Från och med 2004 har uppgifterna publicerats omkring 45 dagar efter referenskvartalets slut.

4 Slutliga observationsregister

4.1 Produktionsversioner

I det här dokumentet (SCBDOK) har framtagningen av nedanstående slutliga observationsregister beskrivits.

Register	Konjunkturstatistik för industrin
Registervariant	Industrins lager
Registerversion	1998-2008, en version för varje år i MetaPlus

Fortsatt dokumentation, av registrens detaljerade innehåll, finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen hittar du här: <https://www.h2.scb.se/metadata> . Klicka dig fram med hjälp av namnen på Register, Registervariant och Registerversion som är angivna i ovanstående tabell.

4.2 Arkiveringsversioner

4.3 Erfarenheter från senaste undersökningsomgången